

V ERBU

JAN AMOS KOMENSKÝ

Ani koronaviru se nepodařilo zamezit oslavám výročí
Učitele národů

Přibližně před rokem jsem si povídala s ředitelkou Národního pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského v Praze o velkých oslavách dvou výročí Učitele národů. Až do roku 2022 si budeme více než jindy připomínat jeho odkaz celému světu. Jenže i s tím koronavirus poněkud zamíchal.

až bude její originální verze 30. června 2021 v muzeu uzavřena.

Za hranicemi ale můžete výstavu potkat snad po celém světě – od Nového Zélandu až po Ameriku. Podobně jako si ji v zahraničí přeložili do angličtiny a němčiny, dostali jsme teď nabídku od českého velvyslanectví v Budapešti, zda by mohli přeložit výstavu do maďarštiny pro maďarské školy. Byli by rádi, kdyby se s ní seznámili žáci a učitelé v co největším množství škol."

Podobně nabídl muzeum našim školám i zahraničním partnerům elektronickou online podobu dalších výstav, které jsou k nalezení na webových stránkách www.npmk.cz.

Komenský do tříd

Akce s tímto názvem se rozběhla už na začátku února. Školní třídy měly prostřednictvím svých učitelů posílat na mailovou adresu (komenskydotrid@npmk.cz) vlastnoručně vytvořený portrét Jana Amose. Předepsán byl pouze formát (A5, A4 nebo A3), nikoli technika. Co je důležité, portrét Učitele národů si měly – a stále ještě

Oslavy sice podle plánu odstartovala společná výstava *Orbis pictus* v pražském Národním muzeu, následovaly i další dílčí výstavy a kulturní akce v různých koutech republiky. Pedagogické muzeum J. A. Komenského v Praze ještě stačilo otevřít vskutku netradiční výstavu *Komenský v komiksu* – a přišla stopka.

„Rok poznamenaný koronavirem zakalil skoro všechny naše úžasné plány,“ říká ředitelka pražského muzea J. A. Komenského Markéta Pánková. „Přesto se nám podařila řada věcí – větších i menších. Myslí si, že můžeme být spokojeni.“

Komiks pokračuje

Jakkoli mohlo netradiční seznámení s životem a dílem Jana Amose Komenského u někoho a priori budit rozpaky, veřejnost, která stihla výstavu *Komenský v komiksu* navštívit, se netajila příznivým přijetím.

„Máme skvělé ohlasy,“ nezakrývá M. Pánková svoji radost. „Také lidé, kteří jsou trošku konzervativnější, a zpočátku byli vůči výstavě nedůvěřiví, po její návštěvě změnili názor. Přijali ji. Výstava je skutečně zdařile připravená.“

Texty v „bublinách“, které kresby doplňují do příběhu o Komenském od A až do Zet, jsou ve vzájemné symbióze. Vtipné, veselé i vážné. V každém případě vzdělávací.

„V průběhu prázdnin k nám vodili své svěřence vedoucí příměstských táborů. Na konci srpna začali chodit také rodiče se svými dětmi a zahraniční turisté. Teď se hlásí první třídy hlavně ze základních škol. Měla jsem strach, že bude nějakou dobu trvat, než k nám najdou cestu, ale našťastí se tak nestalo. Zrovna včera mi naše muzejní edukátorka říkala, že tu máme naplánovány školní návštěvy na každý den. Jsem moc ráda, že se učitelé ani ve ztížených podmínkách nevzdávají a že budou nadále pečovat o vzdělávání v pa-

měťových institucích. Jen doufám, že nás koronavirus opět nepříjemně nepřekvapí.“

Elektronickou cestou

Když návštěvníci, zejména děti se svými učiteli, nemohli na jaře a vlastně až do konce školního roku chodit do muzea, vyřešilo to muzeum po svém.

„Nabídlí jsme prostřednictvím online – vzdělávací programy (např. historii slabikářů, Komenský s námi doma aj.) a bylo to skvělé,“ oceňuje Markéta Pánková. „Když rodiče, děti a veřejnost nemohli přijít k nám, vydali jsme se za nimi elektronickou cestou.“

Verze výstavy *Komenský v komiksu* však putuje v této podobě pouze do zahraničí. Do českých škol by mohla vstoupit, teprve

Markéta Pánková

► mají – děti vyvěsit ve třídě nebo na školní chodbě.

„Jde nám o to, aby si žáci těmito kreativními aktivitami připomněli osobnost J. A. Komenského, jeho myšlenky, které jsou opravdu stále živé,“ připomíná Markéta Pánková.

„Několik prací nám přišlo, jenže netrvalo dlouho a školy byly uzavřeny. Nevzdali jsme se. Pro období nouzového stavu jsme téma výtvarné soutěže rozšířili. Už nejen *Komenský do tříd*, ale *Komenský do našich domovů*. Využili jsme také nabídku rozhlasového pořadu DOMINO a otevřeli soutěž *Komenský je s vámi doma – DOMINO*. Děti malovaly „jako“ destičky známé stolní hry. Na jedné polovině byl portrét Komenského, na druhé květina nebo nějaký živočich, prostě obrázek, který jsme malým autorům nabídli podle Komenského díla *Orbis pictus*. To aby bylo možné domino poskládat. Přišly nádherné práce. Máme šikovné děti.“

Akte z největších

Bude zahájena 4. prosince 2020 v Jízdárně Pražského hradu pod stručným názvem *Comenius 1592–1670*. „Největší práci na této výstavě musí odevzdat Moravské zemské muzeum v Brně,“ konstatuje Markéta Pánková. „Lidé se často ptají, proč právě ono. Odpovídám: Logicky, J. A. Komenský byl sice jazykem Čech, ale přece jen místem narození Moravan. V pražském Národním muzeu je v současné době velkolepá výstava *Sluneční králové*, dokumentující největší archeologické objevy českých egyptologů. Dohodli jsme se s generálním ředitelem Moravského zemského muzea Jiřím Mitáčkem a on se významné výstavy rád ujal.“

Pražské pedagogické muzeum je i s touto výstavou propojeno. „Provázet ji budou vzdělávací programy, na nichž participujeme. Jsou připravené tak, aby se jejich prostřednictvím děti i dospělí něco na-

Rembrandtův obraz *Portrét starého muže* podle znalce zachycuje J. A. Komenského

učili. Vůbec spolupráce s autory výstavy, například Lenkou Stolárovou, je skvělá. Snažíme se jim pomáhat, ale někdy je cesta složitá. Ve florentské galerii Uffizi mají portrét starého muže, jehož autorem je Rembrandt. Údajně by to měl být portrét Komenského. V roce 2007 se nám olejomalbu podařilo prostřednictvím honorární konzulky ve Florencii zapůjčit pro koncertní pořad *Vivat Comenius*, který jsme nahráli s Alfredelem Strejčkem a Štěpánem Rakem. Mezitím se vedení galerie proměnilo a vypadá to, že nám obraz zapůjčen nebude. Naštěstí máme zmíněný film. S Lenkou Stolárovou jsme se domluvili, že může být součástí výstavy. Samozřejmě pro ni zapůjčíme stejně jako další instituce, zabývající se životem a dílem J. A. Komenského, například staré tisky a podobně.“

Do Jízdárny Pražského hradu kromě toho vstoupí veškeré výtvarné práce zaslané do soutěže *Komenský do tříd*. „Součástí prezentace budou opravdu všechny portréty Komenského. Ty, které jsme v elektronické verzi dostali, i ty, které teprve budou přicházet. Soutěžní kampaň probíhá až do února 2021, zaslané práce proto bude postupně doplňovat. Pokud by někde neměli možnost poslat nám elektronickou verzi dětské výtvarné práce, vyjdeme jim vstříc. Jestliže nám pošlou originál, zařídíme, aby práce mohla být na Hradě vystavena od 4. 12. 2020 do 28. 3. 2021.“

Uzavřeli jsme také partnerství mezi námi, tedy Pedagogickým muzeem a knihovnou J. A. Komenského, Moravským zemským muzeem a Českou televizí, která odvysílá krátké spoty informující jak o výstavě na Hradě, tak o soutěži *Komenský do tříd*. Mimořádně přesné instrukce i velmi zdařilý spot o této soutěži najdete na webu našeho muzea (www.comenius350.cz). Doufáme, že vyvede děti ze základních, středních i umělec-

kých škol, možná i prostřednictvím jejich učitelů, aby se do soutěže zapojily. Nám pošlou pouze elektronickou fotografii nebo maximálně minutovou videosekvenci dokumentující práci dětí. Jak už jsem říkala, originál by si měly vystavit ve třídě. Ale portréty nám mohou zasílat i po výstavě, a to až do roku 2022, kdy budou ukončeny Národní oslavy (430. výročí narození).

Co pandemie zbrzdila

„Něco covid pozastavil, něco úplně zrušil. Muzeum Komenského v Naardenu a Muzeum J. A. Komenského v Uherském Brodě měly koncem roku pořádat velkou mezinárodní konferenci v Naardenu. Bohužel. Něco podobného se v Naardenu přihodilo i nové stálé expozici *Mundus Comenii*, kterou vytvořili přední kmenologové pod záštitou Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě. Je už sice hotová, návštěvníci ji mohou zhlédnout od 28. 3. 2020, ale slavnostní otevření snad bude až v příštím roce.“

Pražské pedagogické muzeum také připravovalo velkou akci na Den učitelů. Sobota 28. března měla být Dnem otevřených dveří se vstupem zdarma. Výstavou *Komenský v komiksu* měli návštěvníky provázet její autoři Klára Smolíková a Lukáš Fibrich. Jenže to už byly všechny instituce tohoto druhu uzavřené.

„Před časem jsme znovu oslovili Lukáše Fibricha s prosbou, zda by pro nás v době koronaviru nenakreslil ještě jednu ilustraci. Ochoťně nám vyhověl a tak máme portrét J. A. Komenského s rouškou. Hodně se líbí. Dokonce si ho od nás vyžádala Moravská zemská knihovna v Brně, která také připravuje ze svých zdrojů zářijovou výstavu *Komenský v obrazech*. Mají fantastické fondy jak ke Komenskému, tak k historii vzdělávání.“

V jedné věci zahrál koronavirus kladnou roli. Umožnil Markétě Pánkové dokončit knížku *Komenský v kostce*. „Čtenáři v ní najdou zachycené základní etapy Komenského života včetně hesláře, v němž budou vysvětleny pojmy, s nimiž v textu pracuji. To proto, aby jimi nebyl text o životě a díle Komenského zatížen. Součástí knihy bude tedy heslář místní, pojmový a jmenný, dále ukázky z vybraných děl, seznam nejdůležitějších Komenského prací, stejně jako odkazy na nejdůležitější literaturu o Učitelu národů. Ukázka z korespondence J. A. Komenského s tehdejšími intelektuály dokazuje bohatost jeho kontaktů se světem.“

Knížka by měla vyjít v říjnu. Je určena především pedagogům, ale také žákům a studentům. Všem, kdo se osobností Komenského zabývají. „Vím, že lidé dnes nemají čas tolik číst. Tady by měli najít základní informace o člověku, který patří k nejvýznamnějším osobnostem, díky nimž nás zná celý svět.“

